

**ჰიბრიდული ომები პოსტსაბჭოთა სივრცეში:
ძეისი – დნესტრისპირეთის კონფლიქტი,
მოგვარების მცდელობები და მათი
წარუმატებლობის მიზეზები**

**ქეთი არჯევანიძე,
ნელიკო მათეშვილი**
ბაკალავრიატის სტუდენტები, თსუ

რეზიუმე

მას შემდეგ რაც საბჭოთა კავშირი დაიშალა, რესპუბლიკებმა დასავლური კურსი აირჩიეს და ისწრაფოდნენ ისეთი ღირებულებების დამკვიდრებაში, როგორიცაა დემოკრატია, ადამიანის უფლებები, თავისუფლება და ა.შ. რუსეთისთვის აღნიშნული ფაქტი ნიშნავდა საკუთარი გავლენის შემცირებას რეგიონში. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი რუსეთისთვის სამი ყოფილი საბჭოთა რესპუბლიკების: საქართველოს, მოლდოვისა და უკრაინის პოლიტიკური კურსია.

რუსეთის პირდაპირი აგრესიის სამიზნე სწორედ ეს სახელმწიფოები გახდნენ. თუმცა მის ინტერესებს ქვეყნების სუვერენულობისა და შინა საქმეებში ჩაურევლობის პრინციპები ეწინააღმდეგება. რუსეთს გაზრდა უნდოდა ევროპის რუსეთზე ეკონომიკური დამოკიდებულების ხარჯზე. თუმცა გააანალიზა, რომ ეკონომიკური ურთიერთობების განწყვეტა თავადაც ზიანს მოტანდა. ამიტომ გამონახა ახალი ფრაზა თავისი გავლენის შესანარჩუნებლად. ესაა ჰიბრიდული ომები, რომლებიც მოიცავს კომპლექსურ ქმედებებს და ემსახურება რუსეთის ინტერესების დაკმაყოფილებას. თუმცა მოლდოვის შემთხვევაში, რუსეთი ჰიბრუდულ ომს 1990-იანი წლებიდან აწარმოებს აქ არსებული სეპარატული რეგიონის, დნესტრისპირეთის საშუალებით. თუმცა სეპარატული რეგიონი ეთნიკური კონფლიქტი არაა, მან დროთა განმავლობაში პოლიტიკური ხასიათი შეიძინა. კონფლიქტის მიმდინარეობაში ჩართულია არა მხოლოდ ორი ძირითადი მხარე, რუსეთი და მოლდოვა, ასევე ევროკავშირის რო-

გორც მესამე მხარე და კონფლიქტი ზოგადად, საერთაშორისო საზოგადოების ყურადღების ცენტრშია.

საკვანძო სიტყვები: კონფლიქტი, ომები, სამშვიდობო ხელშეკრულებები, დასავლური კურსი, მოგვარების მცდელობა, მოლაპარაკებები, კონფრონტაცია, საშინაო პოლიტიკა, გავლენა, სამიზნე

შესავალი

საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ ყოფილ საბჭოთა რესპუბლიკებს გაუჩნდათ შესაძლებლობა თავად გადაეწყვიტათ თავიანთი საგარეო პოლიტიკა. ძირითადად მათი არჩეული კურსი დაფუძნებული იყო ისეთ ასპექტებზე, რასაც დღეს მთავარ დასავლურ ღირებულებებს ვუწოდებთ: დემოკრატია, ადამიანის უფლებების დაცვა, თავისუფლება და ა.შ. რაც შეეხება რუსეთს აქ საბჭოთა კავშირის დაშლა აღიქმებოდა არა მხოლოდ მეოცე საუკუნის უდიდეს გეოპოლიტიკურ კატასტროფად, როგორც ვლადიმერ პუტინმა უწოდა ამ ფაქტს, არამედ პირად ტრაგედიად რუსი მოსახლეობის დიდი ნაწილისთვის.

რუსეთის შემთხვევაში, საბჭოეთის დაშლამ არ უზრუნველყო ქვეყნის დემოკრატიულობისკენ შეცვლა და ვერც მისი დასავლური პოლიტიკური ინსტიტუტებში ინტეგრაციის მიზეზი გახდა. უფრო მეტიც, რუსეთი ყოფილ საბჭოთა სივრცეს აღიქვამს როგორც მისთვის სპეციალური ინტერესების მატარებელ რეგიონს და ითხოვს სხვა სახელმწიფოებმაც სცენ პატივი მის ამ ხედვას. პოსტსაბჭოთა სივრცის ქვეყნების დასავლეთთან დაახლოებას რუსეთი აღიქვამს როგორც საფრთხეს მისი გავლენაზე რეგიონში. ამავდროულად, მოსკოვისთვის ასეთი დაახლოება არის დასავლეთის იარაღი რუსეთის როლის შესასუსტებლად გლობალურ პოლიტიკაში. გარდა ამისა, პოსტსაბჭოეთის დასავლური კურსი აღიქმება საფრთხედ, ასევე რუსეთის საშინაო პოლიტიკისთვისაც.

უკანასკნელი ათწლეულის განმავლობაში აშკარა გახდა, რომ სამი ყოფილი საბჭოთა რესპუბლიკა: საქართველო, მოლდოვა და უკრაინა დიდ და საყურადღებო ნაბიჯებს დგამენ

დასავლეთთან ეკონომიკური და პოლიტიკური დაახლოებისათვის, რითაც ეწინააღმდეგებიან რუსეთის ინეტრესებს რეგიონში. შესაბამისად, აღნიშნული სახელმწიფოები გახდნენ რუსეთის აგრესიის სამიზნე, რათა შეინარჩუნოს გავლენის სფეროები აღმოსავლეთ ევროპაში.

აღსანიშნავია, რომ ამ გავლენის შენარჩუნება და გავრცობა დიდ სირთულეებთანაა დაკავშირებული რუსეთისთვის. უპირველეს ყოვლისა სახელმწიფოების სუვერენულობისა და მათი მისწრაფებისა თავად განსაზღვრონ საშინაო და საგარეო პოლიტიკა, გეოპოლიტიკური სტატუს-ქვო და რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია რუსეთის ეკონომიკური დამოკიდებულება ეროპაში გაზისა და ნავთობის ექსპორტზე. ამიტომ, დასავლეთთან ეკონომიკური ურთიერთობების განწყვეტა ან მისთვის ზიანის მიყენება დამანგრეველი იქნება რუსეთის ეკონომიკისთვის.

მოსკოვისთვის გამოსავალი, სადაც შეეძლო პოსტსაბჭოთა სივრცეზე გავლენის შენარჩუნება და გაზრდა, თანაც ამავედროულად თავი აარიდა ღია კონფროტაციას დასავლეთთან, არის ჰიბრიდული ომები აღნიშნულ რეგიონში. ისეთი ომი, რომელიც მოიცავს სხვადასხვა კომპლექსურ ქმედებს, რომლებიც უზრუნველყოფს დამოუკიდებელ სახელმწიფოზე გავლენის გავრცელებას, რათა კონკრეტულმა ქვეყანამ მიაღწიოს პოლიტიკურ მიზნებს რეგიონში. რუსეთის ჰიბრიდულმა ომმა უზრუნველყო მისი გავლენა რეგიონზე, თუმცა ამავედროულად იმდენად «შორსმდგომი» იყო მისგან, რომ განემტკიცებინა თავისი როლი რეგიონში და გაემართლებინა კიდეც მისი ჩართულობა კონფლიქტებში.

რუსეთი ჯერ კიდევ 1990-იანი წლებიდან აწარმოებდა ჰიბრიდულ ომებს რიგ პოსტსაბჭოთა სახელმწიფოებში, მათ შორის მოლდოვაშიც. ამას ახერხებდა დნესტრისპირეთის სეპარატისტული რეგიონის დაფინანსებითა და სამხედრო დახმარებებით. საბოლოოდ ეს გამოვლინდა მოლდოვაში თითქმის მუდმივი სამშვიდობო ოპერაციებით, რომელსაც რუსეთის არმია აწარმოებს და რომელსაც დიდი გავლენა აქვს მოლდოვის პოლიტიკაზე.

მოლდოვის სახელმწიფოს, რომელიც სამხრეთ-აღმოსავლეთ ევროპაში მდებარეობს, სეპარატიზმი მე-20 საუკუნის 90-იანი წლებიდან აწუხებს. პოსტსაბჭოთა სივრცის სხვა კონფლიქტებისგან განსხვავებით დნესტრისპირეთის კონფლიქტი არ წარმოადგენს ეთნიკური კონფლიქტის კლასიკურ მაგალითს, იგი უფრო პოლიტიკურ კონფლიქტად მოიაზრება. უფრო ზუსტად კი, კონფლიქტი დნესტრისპირეთის შესახებ არის ტერიტორიული დავა ორ დაპირისპირებულ მხარეს, მოლდოვის სახელმწიფოსა და დნესტრისპირეთის მოლდავურ რესპუბლიკას შორის. უკვე 20 წელიწადზე მეტია საერთაშორისო თანამეგობრობა თვალს ადევნებს და ცდილობს კონფლიქტის მშვიდობიან გადაწყვეტაში დაეხმაროს მხარეებს. თუმცა უამრავი ხელშეკრულებების, სამშვიდობო შეთანხმებებისა თუ მოლაპარაკებების მიუხედავად ფაქტია, რომ გაყინული ფაზიდან კონფლიქტი ჯერ კიდევ არ გამოსულა და მეტიც, უახლოეს მომავალში მსგავსი პერსპექტივა ნაკლებად მოსალოდნელია. რაც დიდწილად დამოკიდებულია რუსეთის უსაზღვრო როლზე და გავლენაზე აღნიშნულ კონფლიქტზე. ნაშრომი განიხილავს კონფლიქტის ისტორიულ ბაზის, მისი მხარეების პოზიციებს, ასევე ისეთ აქტორების როლს კონფლიქტის განვითარებაზე, როგორიცაა რუსეთი, რუმინეთი და ევროკავშირი. რაც მნიშვნელოვანია გაანალიზებს სამშვიდობო ფორმატებსა და კონფლიქტის მოგვარების მცდელობებს და დაადგენს თუ რატომ ვერ მოახერხეს მათ კონფლიქტის მოგვარება.

ძირითადი ტექსტი

დნესტრისპირეთის კონფლიქტი უშუალოდ საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ წარმოიშვა, თუმცა მისი მიზეზები უფრო ღრმა ისტორიულ წარსულში უნდა ვეძებოთ. დღევანდელი მოლდოვის რესპუბლიკა ისტორიული მოლდოვის სამთავროს მხოლოდ აღმოსავლეთ ნაწილს წარმოადგენს და მოიცავს ბესარაბიის ისტორიულ რეგიონს, რომელიც საუკუნეების განმავლობაში არაერთხელ გამხდარა დიდი სახელმწიფოების დაპყრობის ობიექტი, რომლებიც ჩრდილოეთ შავი ზღვის პი-

რეთსა და აღმოსავლეთ ევროპაში ერთმანეთს დომინანტობას ეცილებოდნენ.

რუსეთის ყურადღების არეში მოლდოვა მე-17 საუკუნიდან მოექცა. 1792 წელს, რუსეთ-თურქეთის მორიგი ომის შედეგად, რუსეთის შემადგენლობაში აღმოჩნდა დღევანდელი დნესტრისპირეთის ტერიტორია და იგი «ნოვოროსისკის», იგივე «ახალი რუსეთის» პროვინციის ნაწილად იქცა, რომელსაც რუსეთმა 1764 წელს სამხრეთ უკრაინაში წარმოებული დაპყრობითი ომების შედეგად ჩაუყარა საფუძველი.

1812 წელს რუსეთმა მდინარეებს, დნესტრსა და პრუტს შორის მდებარე ტერიტორიებიც მიიერთა და მოლდოვისა და ბესარაბიის გუბერნია შექმნა. მოლდოვის სამთავროს დასავლეთ ნაწილი, რომელიც მდინარე პრუტის მეორე მხარეს მდებარეობდა, 1859 წელს ვალახიის სამთავროსთან გაერთიანდა. ამ გაერთიანებით რუმინეთის სამეფო ჩამოყალიბდა, რომელიც რეგიონში რუსეთის მოწინააღმდეგე ძალად გადაიქცა. ამრიგად, 1812 წლიდან 1918 წლამდე რუსეთის იმპერიის საზღვარი დასავლეთის მეტოქე სახელმწიფოებთან მდინარე პრუტზე გადიოდა, რაც რუსეთისათვის აღმოსავლეთ მოლდოვას განსაკუთრებულ სამხედრო-სტრატეგიულ დატვირთვას ანიჭებდა და იმპერიის მხრიდან განსაკუთრებული «ზრუნვის» ობიექტად აქცევდა.

ბესარაბიამ რუსეთისგან დამოუკიდებლობა 1918 წელს გამოაცხადა და მალევე გაერთიანდა რუმინეთთან. ამის საპასუხოდ, მოსკოვმა 1924 წელს, უკრაინის ტერიტორიაზე, შექმნა მოლდოვის ავტონომიური საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკა. იგი მდებარეობდა დნესტრის აღმოსავლეთ ნაპირზე. 1940 წელს, საბჭოთა კავშირმა მოახდინა ბესარაბიის ანექსირება და დააფუძნა მოლდოვის საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკა. მოხდა ახალი ცენტრისა და მოლდოვის ავტონომიური საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის შეერთება.

მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ, მოლდოვა აღდგა იმ საზღვრებში, რომელშიც ის 1940 წელს იყო მოქცეული. დაიწყო მისი გამალებული ინდუსტრიალიზაცია და რუსიფიკაცია.

1944-1959 წლებში, დაახლოებით 300,000 რუსულად მოსაუბრე, ძირითადად დნესტრისპირეთსა და მდინარე დნესტრის რამდენიმე ქალაქში დასახლდა. ამავდროულად, დაახლოებით 500,000 მოლდოველი დეპორტირებულ იქნა საბჭოთა კავშირის შორეულ აღმოსავლეთში. ამ ყველაფერს დაემატა ის, რომ 1946-1947 წლებში, დიდი შიმშილის შედეგად, გარდაიცვალა 200,000 მოლდოველი.

საბჭოთა პერიოდში, მდინარე დნესტრის დასავლეთით მდებარე ტერიტორიის ეკონომიკა ძირითადად სოფლის მეურნეობასა და მსუბუქ მრეწველობაზე იყო დაფუძნებული. მეორე მხრივ, დნესტრისპირეთში განვითარებული იყო მძიმე და სამხედრო მრეწველობა. აღნიშნული მიზეზების გამო, 1950 წლისთვის, დნესტრისპირეთი მოლდოვის სხვა ნაწილებთან შედარებით, გაცილებით უფრო განვითარებული იყო. იგი წარმოადგენდა ქვეყნის არა მხოლოდ ეკონომიკურ, არამედ პოლიტიკურ ცენტრსაც, სადაც მიმდინარეობდა ელიტების რეკრუტირება. რესპუბლიკის სახელმწიფო ენა იყო რუსული, ხოლო მოლდავური დამწერლობა კირილიცაზე იყო გადასული. საბჭოთა ლინგვისტები და ისტორიკოსები ყველანაირად ცდილობდნენ იმის დამტკიცებას, რომ მოლდაველები და რუმინელები სხვადასხვა წარმოშობის ხალხი იყვნენ.

1980-იან წლებში, მიხეილ გორბაჩოვის მიერ წარმოებული «პერესტროიკის» და «საჯაროობის» პოლიტიკის შემდეგ, მოლდაველები უკვე ღიად გამოხატავდნენ უკმაყოფილებას არსებული რეჟიმის მიმართ. 1989 წელს, დაიწყო მასობრივი დემონსტრაციები, რომელთა ძირითადი მოთხოვნა მოლდავურის ლათინურ დამწერლობაზე გადაყვანა იყო. სწორედ მოლდავური უნდა გამხდარიყო სახელმწიფო ენა. შედეგად, 1989 წელსვე, მსსრ-ის უმაღლესმა საბჭომ ეს მოთხოვნები დააკმაყოფილა. ენასთან დაკავშირებულმა კანონმა და ძველი კადრების ახლებით შეცვლამ გამოიწვია ის, რომ მოლდოვის სახელმწიფო აპარატის სათავეში ძირითადად ეთნიკურად მოლდაველები მოექცნენ.

ეროვნული მოძრაობის დაწყების შემდეგ, მოლდოვაში ძლი-

ერდებოდა ეთნიკური უმცირესობების უკმაყოფილება. ქვეყნის სამხრეთ ნაწილში დაახლოებით 160,000 გაგაუზი (ისინი ძირითადად ქრისტიანები არიან, ხოლო მათი ენა დაკავშირებულია თურქულთან) და 80, 000 ბულგარელი ცხოვრობს. სიტუაცია განსაკუთრებით გაგაუზიაში დაიძაბა. 1990 წლის ოქტომბერში, დაპირისპირება კინალამ ძალადობრივ კონფლიქტში გადაიზარდა.

მზარდი ანტირუსული კამპანიისა და მოლდოვის რუმინეთთან შეერთების საფრთხის გამო, დნესტრისპირეთში რუსულად მოსაუბრე მოსახლეობაში გაღვივდა «რეაქციული ნაციონალიზმი». დნესტრისპირეთში დაიწყო დემონსტრაციები, რომლებშიც განსაკუთრებულ როლს მუშათა კოლექტივების გაერთიანებული საბჭო (მკგს) თამაშობდა. განსაკუთრებით დიდი დაპირისპირება დაიწყო დნესტრისპირეთის ინდუსტრიულ ცენტრებში, მათ შორის დასავლეთით მდებარე ქალაქ ბენდერში.

1991 წლის 2 სექტემბერს, მოსკოვის პუტჩის ჩავარდნის შემდეგ, დნესტრისპირეთის უმაღლესმა საბჭომ მიიღო საკუთარი კონსტიტუცია და დაიწყო შეიარაღებული ძალების შექმნა, ხოლო 1991 წლის 1 დეკემბერს, დნესტრისპირეთის რესპუბლიკის პრეზიდენტად იგორ სმირნოვი აირჩიეს. იმავე დღეს ჩატარდა რეფერენდუმი, რომლის საფუძველზე გამოცხადდა «დნესტრისპირეთის მოლდავური რესპუბლიკა». ამ პროცესების პარალელურად, სეპარატისტულმა დაჯგუფებებმა დაიწყეს მოლდავურ საპოლიციო დაჯგუფებებზე თავდასხმები. ძირითადად ეს შეტევები 1991/1992 წლის ზამთარში ხორციელდებოდა.

1992 წლის მარტში, დაძაბულობა სრულმასშტაბიან ომში გადაიზარდა. სიტუაცია განსაკუთრებით 19 ივნისს, გამწვავდა, როდესაც მოლდოვის ჯარებმა ქალაქ ბენდერზე მიიტანეს იერიში. 20 ივნისს, საბრძოლო მოქმედებებში ჩაერთო მეთოთხმეტე არმია, რომელიც ამჟამად რუსული ძალების ოპერატიული დაჯგუფების სახელითაა ცნობილი. 21 ივნისს, ომი შეწყდა და დაიღო ცეცხლის შეწყვეტის ხელშეკრულება, რამაც დნესტრისპირეთის დე ფაქტო დამოუკიდებლობა უზრუნველყო. კო-

ნფლიქტი „გაყინულ“ ფაზაში შევიდა და დღემდე სიტუაცია არ არის შეცვლილი.

მას შემდეგ რაც ხელი მოეწერა შეთანხმებას ცეცხლის შეწყვეტის შესახებ უსაფრთხოების ზონაში მდინარე დნესტრის ორივე მხარეს განთავსდა სამხმრივი სამშვიდობო ძალა — რუსეთის, მოლდოვისა და დნესტრისპირეთის.

1993 წელს ეუთოს მისია გაიგზავნა რეგიონში მოლაპარაკებებისათვის. მისიის მიზანი იყო ისტორიული და სოციალურ ეკონომიკური ფაქტორების შესწავლით გადაწყვიტა რომელი უფრო ოპტიმალური იქნებოდა დნესტრისპირეთის დამოუკიდებლობა თუ მისი ინტეგრაცია მოლდოვეთში. საბოლოოდ დნესტრისპირეთს სპეციალური სტატუსი მიანიჭეს მოლდოვის ტერიტორიის ფარგლებში.

სამშვიდობო ხელშეკრულების ჩამოყალიბების დროს იქმნებოდა რიგი პრობლემებისა, როგორც იყო მოლდოვის ტერიტორიული მთლიანობის შენარჩუნება, მისი საზღვრების ურღვევობის პრინციპის უზრუნველყოფა და სუვერენიტეტის შენარჩუნება, გარდა ამისა ძირითადი დავა მიმდინარეობდა შეიქმნებოდა ფედერაციული სახელმწიფო თუ კონფედერაცია.

ფედერაციის წარმოქმნას სთავაზობდა მხარეებს 2002 წლის კიევის დოკუმენტი. დოკუმენტის ირგვლივ გაიმართა მოლაპარაკებების 5 რაუნდი. მე-6 შეხვედრისას დნესტრისპირეთმა შეიტანა ცვლილება შეთანხმებაში — მოლდოვა კონფედერაციული სახელმწიფო უნდა გამხდარიყო, რაც თავის მხრივ აღნიშნავდა მოლაპარაკებებში უკანსვლას. მიუხედავად იმისა, რომ ამ დროს კონკრეტულ შეთანხმებებს ვერ მიაღწიეს, კიევის დოკუმენტზე დაყრდნობით მოლაპარაკებები მაინც გაგრძელდა და 2003 წელს ვორონინის კონსტიტუციური ინიციატივის შეთავაზებით დნესტრისპირეთი ხდებოდა მოლდოვის კონსტიტუციის თანაავტორი. აღნიშნული დოკუმენტი უფრო დეტალურად ითვალისწინებდა: სახელმწიფო ორგანოების ორი დონის სისტემა — საკანონმდებლო და ბიუჯეტის კომპეტენციების განაწილება ცენტრსა და დნესტრისპირეთს შორის; გარანტია რომ მიღებული კანონები შესრულდება; საერთო მოქალაქეობა, მო-

ნეტარული სისტემა, თავდაცვა და საბაჟო სივრცე; დნესტრიპირეთი უფლებას იტოვებდა თავად განესაზღვრა თავისი პოლიტიკა ენასთან დაკავშირებით — სახელმწიფო ენა იქნებოდა მოლდოვური, ხოლო რუსული ოფიციალური ენა; დნესტრისპირეთი ასევე იტოვებდა უფლებას თვითგამორვევის უფლებაზე; ახალი კონსტიტუცია უნდა შემუშავებულიყო 6 თვის ვადაში JCC (joint commission on constitution)- ის მიერ, მოლდაველი, დნესტრიპირელი, რუსი და უკრაინელი ექსპერტების და ასევე ეუთოს მონაწილეობით.

პირველი პრობლემა, რომელიც წარმოიშვა კონფლიქტის მოგვარების გზაზე იყო მხარეების მიერ მოთხოვნების არ შესრულება. განსაკუთრებით არასაკმარისი მხარდაჭერა იგრძნობოდა დნესტრიპირეთიდან. ამაზე რეაგირება საერთაშორისო საზოგადოებამ მოახდინა სანქციის სახით. 2003 წლის თებერვალში ევროკავშირმა, მისმა ასოცირებულმა წევრებმა და ა.შ.შ-მ სამგზავრო სანქციები დააწესეს დნესტრიპირეთის 17 ლიდერზე, პრეზიდენტი იგორ სმირნოვის ჩათვლით. თუმცა ეს კონტრპროდუქტიული აღმოჩნდა, რადგან იმის ნაცვლად რომ დნესტრიპირეთი უფრო აქტიურად ჩართულიყო და ეთანამშრომლა კონფლიქტის მოგვარებისათვის მათ საპასუხოდ 14 მოლდაველი ლიდერი პერსონა ნონ გრატად გამოაცხადეს პრეზიდენტის ჩათვლით. ლოგიკურ მსჯელობას არ იქნება მოკლებული თუ ვიტყვით, რომ დნესტრისპირეთის მსგავსი ქმედებები გამონეგულია რუსეთის მხარდაჭერით. რუსეთის ფედერაცია კონფლიქტში ერთ-ერთ ძირითად აქტორს წარმოადგენს, რადგან სწორედ მისი მე-14 არმიისა (ამჟამად რუსული ძალების ოპერატიული დაჯგუფება) და ეკონომიკური დახმარებების მეშვეობით ინარჩუნებს დნესტრიპირეთი სეპარატისტულ რეჟიმს. არ შეიძლება ვისაუბროთ კონფლიქტის სამომავლო დინამიკაზე და არ გავითავისწინოთ რუსეთის გავლენა მასზე. 90-იანი წლებიდან მოყოლებული მოსკოვი დნესტრისპირეთის კონფლიქტს აქტიურად იყენებდა მოლდოვის პროდასავლური მისწრაფებების შესაზღუდად. მან აიძულა კიშინოვი დსთ-ს წევრი გამხდარიყო. მოსკოვი დღესაც აგრძელებს კონფლიქტით

მანიპულირებას. მაგალითად, ევროკავშირთან ასოცირების ხელშეკრულებაზე ხელის მონერიდან რამდენიმე თვეში რუსეთის საგარეო საქმეთა მინისტრი სერგეი ლავროვი ღიად დაიმუქრა, რომ თუ სამომავლოდ კიშონიოვი სამხედრო-პოლიტიკური ბლოკების მიმართ ნეიტრალიტეტის პოლიტიკას შეცვლის, დნესტრისპირეთს უფლება ექნება დამოუკიდებლად გადანყვიტოს საკუთარი ბედი, რაშიც ტირასპოლს სრული მხარდაჭერა ექნება.

კონფლიქტის გადაუწყვეტელობის კიდევ ერთ მიზეზს წარმოადგენს დასავლეთის ლოიალური პოლიტიკა რუსეთის ამ პოზიციასთან, განსაკუთრებით 2014 წელს ყირიმში განხორციელებული მოვლენების ფონზე. აშკარაა, რომ რუსეთი უკან არ იხევს კონკრეტული, მკვეთრი და კონფლიქტური ნაბიჯების გადადგმისკენ. განსაკუთრებით შემაშფოთებელია ამჟამინდელი «ნეიტრალიტეტის» პოლიტიკა თუ გავითვალისწინებთ იმას რომ რუსეთის სამხედრო ინტერვენციამ უკრაინაში დნესტრისპირეთის კონფლიქტს ახალი სტრატეგიული დატვირთვა შესძინა. გაჩნდა საფუძვლიანი რისკი რომ რუსეთი თავის გავლენას დნესტრისპირეთში გამოიყენებდა სამხრეთ უკრაინაში დესტაბილიზაციისთვის. ამის პრევენციისთვის უკრაინამ გაამკაცრა სასაზღვრო კონტროლი და აკრძალა დნესტრისპირეთიდან ბრძოლის უნარიანი მამაკაცების გადასვლა უკრაინის ტერიტორიაზე, რამაც თავის მხრივ გამოიწვია დნესტრისპირეთის დე-ფაქტო პარლამენტის მოთხოვნა რუსეთის მიმართ ელიარებნა მისი დამოუკიდებლობა. უკრაინის გავლით რუსული სამხედრო ტვირთების ტრანზიტის აკრძალვის საპასუხოდ კი მოსკოვმა დნესტრისპირეთში ინტენსიური სამხედრო წვრთნები წამოიწყო, ხოლო ტირასპოლმა 2015 წლის ივლისში 18-დან 27 წლამდე მამაკაცების საყოველთაო მობილიზაცია გამოაცხადა.

ამ ფაქტებიდან ვასკვნით, რომ რუსეთს არა მხოლოდ დნესტრისპირეთზე და ყირიმზე, არამედ მთელ რეგიონზე საკუთარი მიზნები აქვს და მის ინტერესებში სულაც არ შედის კონფლიქტის მშვიდობიანი მოგვარება.

ის რომ მოლდოვას თავის პროდასავლურ კურსში დიდ მხარდაჭერას უცხადებს რუმინეთი, სულაც არ ნიშნავს რაიმე კონკრეტულ პასუხს რუსეთის ქმედებებზე. ბოლო პერიოდში განსაკუთრებით არ დგამს დასავლეთი რაიმე კონკრეტულ ნაბიჯს და კონფლიქტის გაყინულ მდგომარეობაში ყოფნა თითქოს აკმაყოფილებს, რაც, თავის მხრივ, არასწორი პოზიციაა თუ გავითვალისწინებთ, რომ რუსეთი აძლიერებს თავის გავლენას სეპარატისტულ რეგიონზე, რაც არა მხოლოდ კონკრეტულად მოლდოვის, არამედ მთელი რეგიონის უსაფრთხოებასა და სტაბილურობას უქმნის საფრთხეს. დღესდღეობით ფაქტია, რომ დასავლეთიდან არანაირი კონკრეტული ქმედებები არ ხორციელდება კონფლიქტის მოსაგვარებლად, მოლდოვას თავის პოლიტიკურ და ეკონომიკურ პრობლემებთან ერთად მარტო უწევს გაუმკლავდეს სეპარატისტულ რეგიონს და რუსეთის მუდმივ ზეწოლას მის პოლიტიკაზე. უკვე აშკარაა, რომ ევროკავშირმა და ეუთომ (რომლების თავიდანვე ჩართული იყვნენ კონფლიქტის მოგვარებაში) უშუალოდ კონფლიქტში ჩართული სუბიექტების გარდა ისეთ აქტორებთან გამართოს მოლაპარაკებები, როგორებიც რუსეთი, უკრაინა და რუმინეთი არიან. რადგან მათ გარეშე, განსაკუთრებით კი რუსეთის ქმედებების შეჩერებისა და მის წინააღმდეგ ბერკეტების გამოყენების გარეშე კონფლიქტის მოგვარება ნაკლებ სავარაუდოა.

დასკვნა

როგორც ვხედავთ, დნესტრისპირეთის კონფლიქტს რთული ნიადაგი აქვს და მისი წარმოშობის მიზეზები შორეულ წარსულში უნდა ვეძებოთ. ვნახეთ, რომ საერთაშორისო საზოგადოება უკვე 20 წელზე მეტია სხვადასხვა დიპლომატიური ხერხით ებრძვის აშკარა აგრესიულ აქტორს და სახეზეა ამ მცდელობების წარუმატებლობა იმიტომ, რომ კონფლიქტი ჯერ კიდევ ინარჩუნებს «გაყინულის» სტატუსს. მიუხედავად იმისა, რომ კონფლიქტის უშუალო მიზეზების უმეტესობა დღეს უკვე აღარ დგას, დღის წესრიგში ტერიტორიული დავის მშვიდობიანი გადაწყვეტა ვერ ხერხდება. ამის ძირითადი მიზეზი კი ის

არის, რომ თუ კონფლიქტის მონაწილე ერთ მხარეს აწყობს მისი მშვიდობიანი გადაწყვეტა და სტაბილური, მშვიდობიანი განვითარება, მეორე მხარის მიზნებისა და მისწრაფებისათვის უფრო ხელსაყრელია ის არასტაბილური, კონფლიქტური მდგომარეობა, რასაც დნესტრისპირეთის სეპარატისტული რეგიონი წარმოქმნის არა მხოლოდ მოლდოვის რესპუბლიკაში, არამედ მთელს აღმოსავლეთ ევროპის რეგიონში, განსაკუთრებით მის სამხრეთ ნაწილში.

ფაქტია, რომ დნესტრისპირეთის კონფლიქტის მოგვარების ან უფრო დაძაბულ ფაზაში გადასვლა მეტადაა დამოკიდებული რეგიონში განვითარებულ მოვლენებზე და კონფლიქტის არაპირდაპირ აქტორების ქმედებებზე, ასევე მათ უმოქმედობაზე. შეუძლებელია იგი განვიხილოთ ყოფილი საბჭოთა კავშირის ქვეყნების ტერიტორიაზე მიმდინარე სხვა კონფლიქტებისგან იზოლირებულად. როგორც უკვე აღვნიშნეთ, მისი განვითარება მეტადაა დამოკიდებული იმაზე რა ინტენსივობით, ან საერთოდ გააგრძელებს თუ არა კიშინოვი ევროკავშირთან თანამშრომლობას და რა იქნება ევროკავშირის ქმედებები რომ შეაჩეროს და საბოლოოდ აღმოფხვრას ის ბერკეტები, რომელთაც რუსეთი ჰიბრიდულ ომს აწარმოებს მოლდოვის წინააღმდეგ და ამას წარმატებით იყენებს მისი მანიპულირებისათვის.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ნატროშვილი, დავით. დნესტრისპირეთი - კონფლიქტის ისტორია, თანამედროვეობა, მომავალი, ინტერნეტი, ბოლო ნახვა, 7 ივლისი, 2017წ. (*Natroshvili, David. Transnistria – the history of conflict, modernity, future. Internet, last seen, 7 July, 2017.*)
2. «Зеркало недели». Лавров пригрозил Молдове отделением <http://www.the-american-interest.com/2013/10/23/moldova-looks-to-europe-as-russian-influence-declines-throughout-region/> ინტერნეტი, ბოლო ნახვა, 7 ივლისი, 2017წ. («Mirror of the week». Lavrov threatens Moldova to secede. <http://www.the-american-interest.com/2013/10/23/moldova-looks-to-europe-as-russian-influence-declines-throughout-region/> Internet, last seen, 7 July, 2017.)

3. GRIBINCEA, A. 2006. *Transnistria: Use of Referendum as an instrument to manipulate the public opinion*. <http://www.moldova.org/transnistria-use-of-referendum-as-an-instrument-to-manipulate-the-public-opinion-21033-eng/>. 4.01., 2017.
4. Hehzenhorn. D. 2013. *Russia Putting a Strong Arm on Neighbors*.<http://www.nytimes.com/2013/10/23/world/europe/russia-putting-a-strong-arm-on-neighbors.html?ref=world&-r=1&pagewanted=all&\>. 7. 07.2017.
5. International Crisis Group. 2003. *Moldova: No Quick Fixes*. P.2-15
6. NYTIMES.2013. *Russia Putting a Strong Arm on Neighbors* <http://www.nytimes.com/2013/10/23/world/europe/russia-putting-a-strong-arm-on-neighbors.html?ref=world&-r=1&pagewanted=all&\> 7.07., 2017.
7. Rodkiewics, Witold. 2011. *Transitrian Conflict After 20 Years*. P.12-21
8. RUSSELL,W. 2013. *Moldova Looks to Europe as Russian Influence Declines Throughout Region*. <http://www.the-american-interest.com/blog/2013/10/23/moldova-looks-to-europe-as-russian-influence-declines-throughout-region/> 7.07., 2017.
9. Tanas,A. 2013. *Russia warns Moldova over its pro-Europe push*<http://articles.chicagotribune.com/2013-09-03/news/sns-rt-moldova-russia-20130903-1-dmitry-rogozin-russian-deputy-prime-minister-ukraine>. 7.07., 2017.
10. Wolff, Stefan. *What kind of settlement for the Transnistria Conflict? Options and Guarantees*. P. 9-12

**HYBRID WARS IN POST SOVIET AREA:
CASE - TRANSNISTRIA WAR – ATTEMPTS FOR SETTLING
THE CONFLICT AND THE REASONS OF FAILURE**

Keti Arjevanidze, Neliko Mateshvili,
Bachelor's students, TSU

RESUME

After the fall of the Soviet Union, the republics found help in western countries. Democracy, human rights and freedom became their main values and Russia has lost its influence in this region. Among the post-soviet states Russia's main focus is on political course of Georgia, Moldavia and Ukraine.

Russian aggression was aimed towards these particular countries. Although the principles of sovereignty and territorial integrity makes him slow down on his way to dominating this region. Russia planned to grow on account of Europe's economic dependence on Russia, but soon they realized that the interruption of economic relations was harmful for both sides. So Russians decided that hybrid war was the only way to keep his influence. Hybrid war contains complex actions and helps to fulfill national interests of Russia. In Moldova's case Russia started hybrid war in 1990s by using the separatist Transnistrian region. Although this is not an ethnical conflict anymore. This conflict doesn't only consist of Russia and Moldova. The EU is also involved and it is main focus of international society.

Key words: conflict, wars, peace, western course, solutions, negotiations, confrontation, influence, target.